

Kanāda

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:	Kanāda
Valsts iekārta:	federatīva konstitucionāla monarhija Britu Sadraudzībā
Galvaspilsēta:	Otava
Valsts valoda:	angļu un franču valoda

Teritorija

Platība:	9 984 670 km ²
Sauszemes robeža:	9 093 507 km ²
Krasta līnija:	202 080 km
Robežvalstis:	ASV - 8893 km, no tā 2477 km ar Aļaskas štatu
Administratīvais iedalījums:	10 provinces un 3 teritorijas
Lielākās pilsētas:	Toronto, Monreāla, Vankūvera, Kalgari, Edmontona, Otava, Misisoga

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (1.07.2010.):	34 108 752 milj.*
Pieaugums (2010):	1,1%*
Nacionālais sastāvs (2001):	anglokanādieši 28%, frankokanādieši 23%, pārējie Eiropas izcelsmes kanādieši 15%, Kanādas indiāņi 2%, Āzijas, Āfrikas un Arābu izcelsmes iedzīvotāji 6%, pārējie 26%**
Reliģijas (2001):	katoļi 42,6%, protestanti 23,3%, pārējie kristieši 4,4%, musulmaņi 1,9%, pārējie 27,8%**

Ekonomiskie rādītāji

IKP faktiskās cenās (2010):	1,62 trilj. CAD*
IKP pieaugums (2010):	3,1%*
IKP uz vienu iedzīvotāju (2010):	47 630 CAD*
IKP PPP (2010):	1,33 triljoni USD**
IKP PPP uz vienu iedzīvotāju (2010):	39 400 USD**
Eksports (2010):	387,8 miljardi USD ***
Imports (2010):	391,8 miljardi USD ***
Eksporta partneri (2010):	ASV 75%, Lielbritānija 4%, Ķīna 3%, Japāna 2% ***
Importa partneri (2010):	ASV 50%, Ķīna 11%, Meksika 6%, Japāna, 3%, Vācija 3%, Lielbritānija 3%, Dienvidkoreja 2% ***
Eksporta produkti:	transporta līdzekļi un to detaļas, rūpniecības iekārtas, lidmašīnas, telekomunikāciju aprīkojums, ķīmijas izstrādājumi, plastmasa, mēslojuma līdzekļi, celuloze, kokmateriāli, jēlnafta, dabas gāze, elektroenerģija, alumīnijs un tā izstrādājumi
Importa produkti:	iekārtas un aparāti, dažādas rūpniecības preces, transporta līdzekļi, patēriņa preces, pārtika un lauksaimniecības produkti, jēlnafta, ķīmijas izstrādājumi
Galvenās nozares:	mašīnbūve, ķīmijas rūpniecība, ieguves rūpniecība, naftas un dabas gāzes ieguve un pārstrāde, pārtikas rūpniecība, zivju izstrādājumu ražošana, kokrūpniecība un papīra ražošana
Dabas resursi:	dzelzs rūda, niķelis, cinks, varš, zelts, svins, reti sastopami minerāli, molibdēns, potaša, dimanti, sudrabs, akmeņogles, nafta, dabas gāze, hidroenerģija, zivju un meža resursi
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2010):	561,7 miljardi CAD***
Izejošās uzkrātās ĀTI (2010):	616,7 miljardi CAD***
Valūta:	Kanādas dolārs CAD; 1 LVL = 1,96 CAD ****
Fiskālais gads:	1. aprīlis – 31. marts
Inflācija (2010):	1,8%***
Bezdarba līmenis (2010):	8,0%***
Uzņēmuma ienākuma nodoklis:	16,5% (spēkā no 2011. gada 1. janvāra)

Papildus informācija

Tālsarunu kods:	+1
Interneta IDL:	.ca

* Kanādas statistikas pārvalde – <http://www.statcan.gc.ca/>

** Central Intelligence Agency – www.cia.gov

*** Industry Canada – http://www.ic.gc.ca/sc_mrkti/tdst/tdo/tdo.php#tag (<http://www.international.gc.ca/economist-economiste/index.aspx>)

**** Latvijas Bankas noteikto ārvalstu valūtu kursu vidējā vērtība (latos) 2010. gadā, www.bank.lv

Kanāda ir otra lielākā valsts pasaulē pēc platības un atrodas vistālāk uz ziemeļiem. Tā aizņem divas piektdaļas no Ziemeļamerikas. Valsti šķērso 5 laika joslas. Kanāda robežojas ziemeļos un dienvidos ar ASV. Rietumos to apskalo Klusais okeāns, austrumos – Atlantijas okeāns, bet ziemeļos - Ziemeļu ledus okeāns. Kanādas nosaukums radies no pirmiedzīvotāju – irokiāņu vārda „kanata”, kas nozīmē ciems, apmetne.

Arheoloģiskie pētījumi rāda, ka cilvēki Kanādas teritorijā – Ziemeļjukonā – mitinājušies jau pirms 26 500 gadiem, savukārt Ontario – pirms 9500 gadiem. Kanādas teritorijā pirms aptuveni 1000 gadiem p.m.ē. ieradusies vikingi.

1497. gadā Kanādas krastus sasniedza angļu jūrasbraucējs Džons Kabots, savukārt 1534. gadā – francūzis Žaks Kartjē. 1603. gadā ieradās franču ceļotājs Semuels de Šamplēns, kurš 1605. gadā Portrojālā un 1608. gadā Kvebekā izveidoja pirmās pastāvīgās eiropiešu apmetnes. Pēc vairāku gadu kaujām briti 1763. gadā pārņēma kontroli pār šo zemi.

Kanādas politiskā iekārta ir konstitucionāla monarhija. Valsts dibināta 1867. gadā. Administratīvi tā iedalās 10 provincēs un 3 speciālās teritorijās. Kanādas rietumos atrodas Britu Kolumbija un trīs Prēriju provinces – Alberta, Saskačevana un Manitoba. Kanādas vidusdaļā

atrodas Kvebekas un Ontario province. Atlantijas okeāna piekrastē atrodas trīs Meritaima provinces – Jaunbrunsvika, Jaunā Skotija, Prinča Edvarda salas province. Šīs provinces robežojas ar Ņūfaundlendas un Labradoras provinci. Kanādas ziemeļos atrodas Jukonas province, ziemeļrietumu speciālās teritorijas un Nunavuta province. Provincēm ir lielāka pašnoteikšanās nekā speciālajām teritorijām. Katrai provincei ir savs vienpalātas likumdevēja institūts ar premjeru priekšgalā, kurš tiek izraudzīts tāpat kā Kanādas premjerministrs.

Kanāda ir attīstīta industriāla lielvalsts un viena no bagātākajām valstīm pasaulē. Rūpniecība balstās uz bagātajiem dabas resursiem: koksnes, dažādu rūdu, naftas un ogļu krājumiem.

Kanādas galvaspilsēta ir Otava.

Valstī dzīvo aptuveni 34 milj. cilvēku, kuru skaits vairāk pieaug uz imigrantu rēķina nevis lielākas dzimstības dēļ. Iedzīvotāju blīvums, 3,5 iedz. uz km², ir viens no zemākajiem pasaulē. Visblīvāk apdzīvotais Kanādas reģions ir, tā sauktais, Kvebekas pilsētas – Vindzoras koridors, kas robežojas ar Lielajiem ezeriem un Svētā Laurensa upi dienvidaustrumos.

Lielākas etniskās grupas ir angļi (21%), franči (16%), skoti (15%), īri (14%), vācieši (10%), itāļi (5%), ķīnieši (4%) un ukraiņi (3,6%). 3,8% Kanādas iedzīvotāju sevi pieskaita pie Kanādas pirmiedzīvotājiem.

77% kanādiešu ir kristieši, no kuriem katolīti - 44%. Lielākā protestantu konfesija ir Kanādas Apvienotā baznīca.

Kanādā ir divas oficiālās valodas – angļu un franču. Angļu valoda ir mātes valoda 60% Kanādas iedzīvotāju, bet franču valoda – 23%. 85% franciski runājošo dzīvo Kvebekā.

Kanādas ziemeļos atrodas „Kanādas vairogs” (Laurentijas plato), ģeoloģisks veidojums, kurā ir bagātīgi derīgo izrakteņu krājumi un neskaitāmas upes un ezeri. Kanāda vispār ir zeme ar iespaidīgiem saldūdens resursiem. Pie dabas brīnumiem pieskaitāma Svētās Laurensa upes delta, kas ir lielākā upes delta pasaulē. Savukārt Foundijas līcī vērojams pasaulē izteiktākais paisums un bēgums. Dienvidnahanni upē atrodas Virdžīnijas ūdenskritums, kas ir divas reizes augstāks par Niagāras ūdenskritumu.

Virzoties uz Kanādas ziemeļiem veģetācija kļūst arvien nabadzīgāka, skujkoku mežiem pārejot tundrā un noslēdzoties galējo ziemeļu neauglīgajā apvidū. Kanādas ziemeļos atrodas Kanādas ziemeļu arhipelāgs, lielākā sala tajā ir Bafēnas sala, kura ir piektā lielākā pasaulē.

Vidējā ziemas un vasaras temperatūra dažādos Kanādas reģionos ir atšķirīga. Ziemas mēdz būt bargas daudzos valsts reģionos, īpaši iekšzemē un Prēriju provincēs, kurās valda kontinentāls klimats un vidējā dienas temperatūra tuvojas - 15°C atzīmei, taču var noslīdēt līdz pat -40°C. Šo teritoriju sniegs klāj gandrīz 6 mēnešus gadā. Provincēs piekrastes daļā, Britu Kolumbijā, valda mērens klimats ar maigām un lietainām ziemām.

Rietumkrasta un austrumkrasta vidējā gaisa temperatūra ir 20°C, vasarās tā sasniedz 25°C-30°C, dažviet pat 40°C.

Kanāda ir arī seismiski aktīvs reģions. Mīgera (Meager), Garibaldi, Keileja (Cayley) un Edziza kalni veido vulkānisko kalnu grupu. 1775. gadā *Tseax Cone* kalna izvirdums prasīja 2000 Nisgaa tautas piederīgo nāvi, nopostot arī viņu ciemu Nasa (Nass) upes ielejā Britu Kolumbijas ziemeļos.

Kanāda ir ģeogrāfiski plaša un etniski raiba valsts. Tās kultūru lielā mērā ietekmējuši ieceļotāji. Nacionālie simboli radušies Kanādas dabas, vēstures un pirmiedzīvotāju iespaidā. Kļavas lapa, kā valsts simbols, radās 18.gs. Pie Kanādas simboliem pieskaitāms arī bebrs, Kanādas zoss, parastā gārgale, no koka izgrebtas statujas – totēmi, Kanādas monarhija un Kanādas karaliskā žandarmērija. Kanādas nacionālais ziemas sporta veids ir ledus hokejs, bet vasaras – lakross (hokejam līdzīga spēle uz zāliena).